

Ne ultra petitem. A „Polgári Jog” is közölt már több olyan bírói ítéletet, mely a fenti elv következetes, szigorú alkalmazásának nem felel meg. Így többszörösen ítétek meg a bíróságok a keresetben követelt teljesítés helyett kártérítést, vagy nyugdíj helyett kegydíjat stb. Az elv áttörésének célszerűségi okai vannak, amit általánosságban csak helyeselni lehet. Az anyagi célszerűség győzelme ez a formai szabály felett. A felek érdekével is ellentétbe állana, ha egy teljesen kivizsgált tényállás, felvett bizonyítás után felperes keresetével elutasítatna és formai okokból egy új per lenne lefolytatandó.

Viszont minden perrendtartási szabály mögött kijegecesedett célszerűségi meggondolás van. Vigyázni kell tehát, hogy mikor látszólag az anyagi igazság és célszerűség követelménye nevében eltérünk a szigorú szabálytól, ne sértsük meg azt a másik célszerűséget, igazságot, érdekvédelmet, amit a formai rendelkezés véd. A „ne ultra petitem” elve szoros láncolatban van a keresetváltoztatás tilalmának szabályával. Felperes kérelme képezi alapját a bírói döntésnek és alperes védelmének is. A rendelkezések értelme és célja az, hogy felperes tudja legjobban, hogy mit akar és hogy ő rendelkezvén a per tárgyával, a bíróság csak az előterjesztett kérelmet teljesítheti vagy utasíthatja el, de nem adhat felperesnek olyan ajándékot, amit ő nem kért, amit talán nem is akar elfogadni és ami az ő érdekével ellenkezik. A keresetváltoztatás tilalma pedig alperes védelmét szolgálja. Egy oldalról jövő útés ellen lehet védekezni, de mikor a vágás határozatlan irányból, bárhounan jöhet, akkor ezzel szemben en garde állásba helyezkedni lehetetlen. Azonkívül a keresetváltoztatás megengedettsége mellett mindennemű pervezetés lehetetlen. A bíróság és alperes sem tudván, hogy melyek a jogilag fontos tények és mik a bizonyítás tárgyai, a per felperes kénye-kevede szerint hömpölyögne, áradna szerteszt, mint egy kacskaringós, szeszélyes, mocsárba, lábba torkoló folyó. A bíróságnak tudnia kell, hogy mi fölött fog dönteni és alperesnek, hogy mivel szemben kell védekeznie. A Pp. megengedi felperesnek a per folyama alatt új keresetek indítását alperes ellen, de mindenütt nyilatkozhat alperes ezekre az újabb keresetekre és megteheti észrevételeit, igénybe veheti a védelmi eszközöket. Ha ellenben a bíróság ultra petitem ítél, akkor megtörténhet, hogy az ítélet felperesnek sem kell, alperesbe pedig belefojtotta a szót és elütötte a védekezésnek ez irányu előterjesztésétől, szinte kontradiktórius eljárás nélküli marasztalással állunk szemben. A salamoni ítéletek igen veszélyesek, vagy mindkét fél érdekét kielégítik, fején találják a szöveget, vagy teljesen elhibáztattak és egyik félnek se kellenek.

Minden alperesi ügyvédnek ügyfelével szembeni kötelessége vigyáznia arra, hogy felperes a kereseti jogalapot megjelölje-e, mert egyébként komolyan védekezni, ha nem tudom, mely oldalról támadnak meg, lehetetlen. Pl. előfordult, hogy felperes keresetében annyit jelölt meg, hogy alperes „folyószámla alapján” tartozik. Az eljáró bíró útján felperest pontos nyilatkozatra hívtam fel, vajjon ez alatt folyószámla-szerződést ért-e? Felperes erre rámondta, hogy igen. Erre én tagadtam, hogy folyószámla-szerződés (ahol az egyes tételekre visszatérni már nem lehet)

felek között létrejött volna és kijelentettem, hogy minden későbbi keresetváltoztatás ellen erélyesen tiltakozni fogok. Erre felperesi ügyvéd felével való tanácskozás után fenti nyilatkozatát visszavonta, mire én erre kértem, hogy a jogcimet jelölje meg, mert „folyószámla” alapján, ha nincs ilyen kivételesen elismert absztrakt folyószámla-szerződés, fellépni nem lehet. Felperes erre kénytelen volt halasztást kérni, hogy az egyes ügyletek jogcímét megjelölje. Ez a példa is mutatja, hogy alperesnek milyen fontos érdeke, hogy a jogalapot pontosan megjelölje felperes és attól el ne térhessen.

Már most az ultra petitum ítéletnél, a bíróság nem a kereset felett ítélt, hanem csak egy hasonló, felperes által nem is érvényesített igény felett. Ez felperes és alperes érdekét is sérti, mert felperes esetleg nem is akar ilyen marasztalást, alperes pedig ténybeli és jogi észrevételeitől el van útve. Mással szemben védekezett, mint amire marasztalták. Ha tehát a bíróság, persze böles mérsékléssel, célszerűségi szempontból át-töri is az ultra petitum elvét, vigyáznia kell, hogy ez tényleg célirányos legyen és más célszerűségi megfontolásokat ne sértsen. B. S. a „Polgári Jog” 5-ik számában (221. oldal) közöl egy feloldó határozatot a bíróság kérdezési kötelezettségének megsértése miatt. Ebben az esetben csak arról van szó, hogy a bíróság más jogi szempontot tartott fontosnak, mint a felek és itt is a döntés köteleességévé teszi a bíróságnak, hogy az ilyen meglepetésszerű ítélet előtt, a feleket ezirányban jogi nyilatkozatra hívja fel. Annál inkább követelhető, hogy ha a bíróság ultra petitumon akar ítélni, a feleket hallgassa meg, felperest, hogy hajlandó-e ilyen marasztalást elfogadni, alperest pedig, hogy jogi és ténybeli védekezését ebben az irányban is előterjeszthesse és amennyiben újabb bizonyítás is lenne szükséges, ezt a bíróság elrendelhesse, illetve annak felvételére a felebbezési bíróságot utasíthassa, ha az ultra petitum marasztalás a felülvizsgálati bíróság alatt merül fel.

A méltányosság a jó ítélezésnél kell, hogy számba jöjjön, de nem szabad erről a méltányosságról elfelejtkezni, amely jogszabállyá emelkedett. A méltányosság akkor is az marad, ha a törvényhozó felismerte és tételes joggá képezte ki. Sz—i.

Az ideiglenes intézkedés a gyakorlatban. Amint ismeretes, a tisztességtelen versenyről szóló törvény felhatalmazást adott az igazságügy miniszternek, hogy az ideiglenes intézkedés ügyében rendeletileg intézkedjék. A rendelet meg is jelent és igen széleskörű lehetőséget nyitott az ideiglenes intézkedés számára. Az ideiglenes intézkedés ujszerűsége hozza magával, hogy bizonyos zökkenőkkel megy a jogalkalmazás. Az intézmény rendeltetése nem mindig talál megértésre, sokszor kényes határkérdések okoznak zavart.

A budapesti törvényszék a székesfőváros mint üzemtulajdonos ellen kért ideiglenes intézkedés iránti kérelmet ehutasította, azzal az indokolással, hogy a székesfőváros a bekövetkezendő károk megtérítésére elégséges vagyonnal rendelkezik. Ez az érv az intézmény teljes félreértésén alapszik. A falusi cigány gondolkodhatik akként, hogy nem baj, ha a duhaj legény belerug a nagybögőbe, vagy eltöri a hegedűt, hacsak meg tudja fizetni a kárt a fájdalomdíjjal együtt. Az ideiglenes intézkedés célja tem az, hogy a kárt megtéríttesse, hanem, hogy megelőzze. Általában